

Současná péče o kulturní hodnoty

koncepce, současné metody, vývoj názorů a nové přístupy k zachování kulturních hodnot

CÍL - současná péče o kulturní hodnoty musí vycházet z kontinuity památkové péče, reflektovat současné potřeby využití a zhodnocení kulturního dědictví.

Limity vycházející z potřeb ochrany území nemohou vytvářet bariéry rozvoje území.

Pojem kultura, kulturní politika, kulturní infrastruktura a management -jsou pojmy používané ve strategických dokumentech ČR, krajů, měst a obcí. Vyjadřují současný vztah a potřebu nás všech uspokojovat svoje duchovní potřeby, vzdělávat se a vyvažovat tak materiální požitky hmotného charakteru.

Celostátní koncepce a obecné dokumenty:

- Prohlášení vlády o podpoře kultury, usnesení vlády č.344 ze dne 7.4. 2003
- Koncepce účinnější podpory umění na léta 2007-13
- Program Evropské komise k vytvoření evropského kulturního prostoru: (deklaruje cíle, které jsou evropskými zeměmi přijaty, postupně jsou naplňovány)
 - volný pohyb statků a služeb,
 - vytváření nových pracovních míst
 - zlepšení podmínek kulturních pracovníků,
 - budování celosvětově konkurenceschopného kulturního průmyslu
 - podpora mecenátu a sponzoringu kultury
 - usnadnění přístupu ke kulturním statkům a službám
 - kulturní vzdělávání
 - kulturní dialog s ostatními zeměmi

Obecná koncepce kulturní politiky ČR je obsažena v dokumentech MK ČR

Vztah státu ke kultuře, kulturní politika evropských zemí
(aktualizace vybraných problémů)

- **proces globalizace** - minimalizovat rizika unifikace, stereotypů informačních technologií, přenosů „módních koncepcí“, snižujících autenticitu ve vztahu k originalitě kulturních statků.
- přínosem je **kulturní diverzita** a podporování kulturní identity
- podpora kreativity a lepší využití kulturního kapitálu, oddělení tvůrců a konzumentů kulturních statků a služeb tak, aby nedocházelo ke sterilitě a nekomunikativnosti
- nízká spojitost s hospodářskou a sociální politikou jednotlivých států, **posílení politiky trvale udržitelného rozvoje**
- mezinárodní dokumenty - malá efektivnost kulturních politik jednotlivých států a jejich realizace, na které se podílí malý okruh veřejnosti, včetně odborné veřejnosti
- rozšíření okruhu podpory ze zdrojů **mimo veřejné rozpočty**, vytváření daňových úlev, nové formy dárcovství

Koncepce v oblasti kultury na krajské, regionální a komunálních úrovních

Co se týče „kulturních koncepcí“ - vypůjčila jsem si namátkově zvolenou koncepci pro Středočeský kraj.

Základní přístup Středočeského kraje ke kultuře a ke kulturnímu potenciálu vychází ze systémového pojetí kultury. Kultura je v něm chápána jako systém sestávající ze tří subsystémů:

- umění - umění dramatické, výtvarné, hudební, taneční a pohybové, oblast literárního umění
- osvěta - vlastní osvěta a knihovnictví
- ochrana kulturních hodnot - muzejnictví, památková péče, ochrana přírody

Podporu kultury a péče o kulturní dědictví považuje Středočeský kraj za účinný nástroj pro posílení hodnoty a atraktivity území kraje a za instrument významně přispívající k vytvoření nové středočeské identity. Cílem Středočeského kraje je jednak efektivně přispívat k zachování a obnově kulturních památek kraje, jednak zlepšovat a upevňovat vztah občanů ke kulturnímu dědictví a i přispívat k efektivní propagaci a šetrnému využití kulturního dědictví Středočeského kraje.

Nástroje ochrany památek a kulturních hodnot

1. Obecné nástroje - dokumenty, tvořící ústavní rámec politiky ČR

Ústava ČR

Listina základních práv a svobod

2. Institucionální nástroje

Státní orgány a odborné organizace zajišťující a dozírající na proces ochrany a regenerace kulturních hodnot.

MKČR, MMR ČR, MŽP ČR, Památková inspekce, Celní úřady, Krajské úřady, Obecní úřady s rozšířenou působností, NPU

3. Legislativní nástroje

Zákony a vyhlášky týkající se ochrany památek, ochrany ŽP a péče o přírodní bohatství a krajinu, další účelové zákony

Mezinárodní dokumenty, kterými je ČR vázána z důvodů mezinárodních úmluv.

4. Ekonomické nástroje

Přímé - financování obnovy K.H. ze státního rozpočtu

Nepřímé - formou účelových dotací pro různé programy regenerace

- **Legislativní nástroje a institucionální zabezpečení památkové péče**
- **Zákon č.20 o státní památkové péči v platném znění**
- **Mezinárodní úmluvy a organizace zabývající se ochranou historického kulturního dědictví(památkový zákon)**
- **Zákon č. 183/2006, o územním plánování a stavebním řádu(stavební zákon)**
- **Zákon 360/1992 o výkonu povolání autorizovaných architektů, autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě**
 - systémovému zabezpečení památkové péče neprospívají časté změny na vedoucích místech (ministr kultury ředitel NPU) vedoucí k nekoncepčním změnám systému, narušují kontinuitu procesu
 - příprava nového zákona o státní památkové péči, do roku 2007 - věcný záměr, do konce roku 2009 předložit poslanecké sněmovně ČR
 - jasná pravidla pro účinnou ochranu staveb
 - odstranění nerovnoměrného pojetí a prosazování subjektivních názorů na ochranu památek
 - skloubit ochranu a nové využití památky
 - zlepšit péči na regionální úrovni

Dohoda s vedením města a NPÚ, rámcové podmínky pro obnovu památek

Příklad - společná dohoda OPP a NPÚ Brno

Rozlišení v kategoriích:

A) Území MPR Brno,

1. Objekty evidované jako **kulturní památky** - zásady se týkají opravy fasád, výměny výplní otvorů, střešní krytiny, klempířských prvků, střešních vestaveb a nástaveb, zásahů do interiérů a firemních reklam
2. Objekty které **nejsou** kulturními památkami- v rozsahu bodu 1.
3. Novostavby(nutno respektovat urb. strukturu, parcelaci a hmot. řešení,
4. Povrchy ulic a náměstí - upřednostnění tradičních materiálů
5. Zeleň

B) Území ochranného pásma MPR

1. Objekty evidované jako **kulturní památky** (platí stejné zásady jako pro území MPR)
2. Objekty které **nejsou** kulturními památkami(regulována je pouze výška a hmota novostaveb, přestaveb a nástaveb tak, aby byla zachována silueta města a dálkové pohledy na MPR)

C) Území mimo OP MPR

1. Objekty evidované jako **kulturní památky** (platí stejné zásady jako pro území MPR)
2. Objekty které **nejsou** kulturními památkami (bez omezení, rozhoduje příslušný stavební úřad)

Obsahem dohody je vymezení hranice a OP MPR

- **Vlastnictví památek, posílení role vlastníků**

změna politického a hospodářského systému v ČR po roce 1989

si vyžádala i změnu ve struktuře vlastníků památek. Do roku 1989 vlastnil stát cca 45% památek.

Struktura vlastníků památek po roce 1989:

- ve vlastnictví státu 10%
- ve vlastnictví církví 17%
- ve vlastnictví obcí 24%
- soukromí vlastníci 49%

Údaje jsou velmi nesnadno zjistitelné, změny a nepřesnosti vlivem prodeje a převodu nemovitostí

Povinnosti vlastníka:

- starat se o dobrý stavebně technický stav a odpovídající využití památky

podpora - kulturní politika státu

zlepšení účinnosti a zrychlení legislativních procesů

rozšíření možností financování a dotačních titulů

Výchozí principy reformy památkové péče, strategie památkové péče pro 21. století

- Vytvoření nových podmínek pro pam. péči a uchování K.D. v jeho rozmanitosti a bohatosti,
- Uchování a integrovaná ochrana hodnot historických měst a venkovských urbánních struktur a navazujících krajinných území, jejich rozvoj v intencích trvale udržitelného rozvoje území,
- Docílit osobní odpovědnosti a výkonu práv vlastníka při užívání a obnově památky, odpovědná činnost stavebníků a jejich spolupráce při výkonu pam. péče,
- Aktivní a zodpovědná spolupráce samosprávných a státních orgánů při ochraně a obnově K.H.,
- Zapojení občanské veřejnosti, podpora nadací a neziskových organizací,
- Zlepšení odbornosti, operativního a zodpovědného výkonu pam. péče, přehodnocení současných nebo vytvoření nových regulativů a sankcí proti činnosti ohrožující K.H.
- Využívání možností mezinárodní spolupráce, monitoring památek, historických struktur a krajiny,
- Zlepšení informačních systémů, propagace památek a cenných území zapojených do destinací cestovního ruchu

Návrh věcného záměru zákona o památkovém fondu

v připomínkovém řízení, předpoklad platnosti k ???

1. Předmět zákonné ochrany:

ochrana histor. kultur. děd. a jeho uchování pro příští generace - **veřejný zájem státu.**

a) památkový fond tvoří věci a soubory věcí pod právní ochranou (kulturní památky, NKP, PZ, PR, památky místního významu.

b) věci a soubory tzv. památkového potenciálu (tj. to, co by teprve v budoucnu mohlo být předmětem památkového zájmu)

Součástí hmotného K.D. je i kulturní krajina.

Uplatňování veřejného zájmu:

- v těch případech, kde by to pro národní K.D. znamenalo ztrátu,
- nebude v případech silně devastovaných památek, jejichž zachování představuje nepřiměřeně vysoké náklady na obnovu (netýká se archeolog. nálezů).
- větší důraz na mezinárodní systém P.P., zavedení kategorie „**památky s mezinárodním statusem**“,
- **Nová kategorie - památka místního významu.**

Základní činnosti památkové péče:

- 1) **ochrana památkového fondu**
vymezování součástí, evidence, ochranné režimy,
- 2) **uchování památkového fondu**
užívání a správa fondu, konzervace, restaurování a regenerace objektů, histor. sídel a krajiny,
- 3) **poznávání památkového fondu**
vědecký výzkum, monitoring, inventarizace a aktualizace údajů,
- 4) **Zprostředkování (presentace) památkového fondu a zprostředkování jeho hodnot veřejnosti**
presentace, vzdělávání, propagace pam. fondu.

2. Památkový fond a jeho součásti:

2.1 Kulturní památka - definice kulturní památky:

Kulturní památkou je věc nebo soubor věcí

- Která je hmotným pramenem poznání
- Vzniklá v dějinném procesu kultivace světa jako významný doklad umělecký, umělecko-řemeslný, technický
- Je významným dokladem lidského osídlení na našem území,
- váže se k významným osobnostem nebo událostem.

Kulturní památkou nebudou díla žijících autorů.

Kategorie:

2.2 Národní kulturní památka

2.3 Památková zóna

2.4 Památková rezervace

2.5 Památka místního významu

2.6 Památka s mezinárodním statusem

3. Vymezování památkového fondu

4. Evidence památkového fondu

- Seznam kulturních památek povede nově MK ČR jakožto správní orgán. Taktéž další seznamy NKP, PZ, PR...
- NKP - budou prohlašovány obecně závazným předpisem-nařízením vlády.
- PZ a PR budou vyhlášovány vyhláškou MK ČR
- Památky místního významu budou vymezovat obce v samostatné působnosti, seznamy povedou obce vždy pro svoje území.

5. Manipulace s památkovým fondem

- Podmínky pro přemístění kulturní památky
- Nemovité- pouze se svolením krajského úřadu, správní rozhodnutí v procesním režimu správního řádu.
- U nemovitých nahrazeno ohlašovacím režimem.
- Přednostní právo na odkoupení státem se bude týkat NKP.

6. Odborné a vědecké poznávání památkového fondu

- Výzkum památky
- Udělování oprávnění k restaurování
- Udělování oprávnění k provádění archeolog. výzkumů (bude v kompetenci MK ČR)

7. Uchovávání a ochrana památkového fondu

- Rada světové památky památky (*zřizovatel MK ČR*)
- Plány ochrany PR a PZ (budou vydávat krajské úřady v přenesené působnosti formou opatření obecné povahy)
- Plány území s archeologickými nálezy
(budou vydávat krajské úřady v přenesené působnosti formou opatření obecné povahy)

Součásti památkového fondu a využití území (územní plánování)

Bude stanoveno, který orgán památkové péče je dotčeným orgánem pro jednotlivé ÚPD a pro jednotlivé součásti památkového fondu.

MK ČR - stanovisko k PÚR, ZÚR a k ÚPD území s MPR, svět. památka.

Krajský úřad - k ÚPD s pam. zónou a kult. pam., pokud není dána působnost MKČR

OÚ obce s rozšířenou působností - k ÚPD s kult. pam a ochranným pásmem, není-li dána působnost MK ani kraj. úřadu.

Součásti památkového fondu, stavební a jiné aktivity

Ne „obnova“, ale „zásah na památce“ (*legislativní zkratka*)

Rozhodnutí a závazná stanoviska k zásahům na NKP - krajský úřad, ke K.P. a nemovitostem v PR a PZ - **obecní úřad obce s rozšířenou působností.**

- **Nebude vyžadováno odborné vyjádření NPÚ, pouze v závažných případech a nebude závazné pro orgán pam. péče.**

Plošné zásahy a změny v území:

„zásah v památkové rezervaci“,

„zásah v památkové zóně“

Pokud se bude jednat o památku v PZ, PR - bude posuzováno jako „zásah na památce“. U objektů běžného charakteru - dle stavebního zákona, pokud zásah nevyklučuje plán ochrany PR, PZ.

Dále: ochranná opatření, památková ochranná pásma, archeologie, fond péče o kulturní dědictví, sankce...

NPÚ - nadále odborná organizace památkové péče.

- Posílení odbornosti organizace,
- Příprava kvalitních podkladů pro správní řízení a opatření obecné povahy (prvořadě pro plány ochrany PZ a PR a územní plánování).

- **Zajištění a zvýšení odbornosti výkonných a odborných složek procesu**
 - vzdělání kompetentního úředníka výkonného orgánu státní správy, náročná činnost,
 - vzdělání odborného pracovníka NPÚ „památkáře“, zpracovávajícího odborné vyjádření,
 - architekt(FA VUT, VUT), historik(MU FF, Dějiny umění, Historické vědy, Obecná teorie a dějiny umění a kultury, VŠ Báňská (Architektura a stavitelství), Univerzita Palackého v Olomouci FF(historické vědy), absolvent střední školy, Vyšší školy umělecko-průmyslové v Písku- konzervátorské obory, VOŠ v Náchodě- obor Obnova památek, ...
 - kurz celoživotního vzdělávání v oboru památkové péče- FA VUT v Praze, posluchači jsou architekti, prac. projekčních a stavebních firem, investoři, vlastníci památek, pracovníci státní správy a další zájemci
 - památková péče je interdisciplinárním oborem s přesahy do různých profesí, vyžaduje celoživotní vzdělávání, studium nových poznatků a metod pro realizaci obnovy památek

- **Využití památek a jejich zhodnocení**
 - památky- cíle cestovního ruchu
 - cestovní ruch, průmysl cestovního ruchu, regiony ČR a rajonizace ČR v ČR s cílem rovnoměrného rozmístění na území ČR s cílem odlehčení Středočeskému kraji a Praze,
 - návštěvnost památkových objektů a významných lokalit ČR,
 - vhodná propagace a prezentace historického kulturního dědictví,
 - marketing a management muzeí a památek,
 - zaměstnanost v ČR,
 - vytvoření infrastruktury cestovního ruchu (ubytování, služby, zázemí)
 - zvýšení HDP (hrubého domácího produktu) z ČR
 - zapojení do mezinárodních tras evropského a světového cestovního průmyslu
 - dohody mezi vlastníky a producenty ČR

- **Realizace obnovy a materiálové možnosti**
 - kvalifikovaná a kvalitní údržba
 - výběr vhodných firem zajišťujících údržbu a realizaci obnovy,
 - zlepšit výběr materiálů pro obnovu,
 - vyvarovat se používání neadekvátního materiálového řešení,
 - pozor na barevnost, „nestárnoucí“ materiály, kreativní prvky nerespektující autorství stavby
- **Zkvalitnění návrhu a kvalitní zpracování projektové dokumentace**
 - pro zpracování záměru obnovy a projektové dokumentace využívat zkušeností projektantů,
 - projektanta zvolit na základě výběrového řízení,
 - ověřit si složení zpracovatelského týmu, profesí, které se na zpracování PD budou podílet,
 - nepodléhat jen cenově výhodným nabídkám, u obnovy památek se to nemusí vyplatit,
 - zvažuje se samostatná autorizace pro obnovu památek

- **Komerce a neadekvátní vstupy do zastavěného území měst a venkovských obcí**
 - koncepční rozhodování,
 - hospodárné nakládání s územím,
 - zachování kulturních hodnot v území, v zastavěném území a v krajině,
 - nepodléhat neadekvátním komerčním tlakům a nerozhodovat na základě politických tlaků,
 - důsledně využívat zpracované územně plánovací dokumentace, která obsahuje prvky plošné ochrany území a limity vztahující se k ochraně památek a hodnotných prvků a lokalit v území,
 - vyhodnocovat dopady do území, včetně vlivů na dopravní systémy, technickou infrastrukturu a změny ve funkčním využití území
 - nepřipustit podmíněčně vhodné a nevhodné funkční využití historicky hodnotného území a neadekvátní vstupy komerce
 - dodržovat zásady pro plošnou ochranu území

- **Finanční zajištění procesu památkové péče a obnovy památek**
 - zvýšit možnosti čerpání dotací z evropských strukturálních fondů,
 - navýšit prostředky pro obnovu památek ze státního rozpočtu
 - nové formy financování obnovy památek formou nadací, občanských sdružení a možného sdružení prostředků z více zdrojů.

Obecná rovina zvyšování kulturní úrovně

- práce s mládeží, výukové programy
- průběžné vzdělávací programy pro odborníky